

Clubkampioenen

Paul van der Sterren

Al ruim een week ligt er een lijstje namen op mijn bureau dat een vreemd, licht bedwelmend effect op me heeft. Het zijn de clubkampioenen van de Venlose Schaakvereniging vanaf 1949. Ik heb het uit het laatste clubblad gescheurd, dat me nog altijd regelmatig wordt toegestuurd. Op mijn keurig opgeruimde bureau detoneert zo'n los blaadje papier. Met zijn losheid, zijn kwetsbaarheid ook, lijkt het geen partij voor al die solide voorwerpen die hier al zo lang staan en al helemaal niet voor die computer waarvan de magische krachten nog oneindig veel groter zijn. Toch is het heel sterk. Ik voel dat ik iets moet doen met dit stukje papier, maar wat? Weggooien? Archiveren? Allebei niet helemaal bevredigend. En iedere dag weer besluit ik om het toch nog maar even te laten liggen en telkens weer opnieuw ga ik in gedachten het rijtje langs.

49-50 A.Smits

50-51 H.Wethly

51-52 M.Verhaegh

52-53 M.Verhaegh

Nee, die namen zeggen me niets.

53-54 Jan Wanten

De eerste met een voornaam en ook de eerste waarvan ik zeker weet dat ik de naam al eens eerder ben tegengekomen, misschien in een verhaal over de geschiedenis van de club of anders als tegenstander van Alex Vinken, in die tijd de schaakkoning van Limburg. Maar ik denk niet dat ik hem nog gekend heb. Vóór mijn tijd.

54-55 Piet Hazenbos

Ach, die goeie ouwe Piet. Die heeft het dus ook een keer gewonnen. Ja, zo af en toe merkte je ook wel dat er meer in hem zat dan die laten we zeggen

eigenaardigheid, waar hij zich vijftien jaar later zo markant mee onderscheidde. Altijd die partijen van Anderssen, Morphy en andere beroemde spelers uit het verre verleden die hij uit zijn hoofd kende en die hij je op de clubavond wilde laten zien. 'Dat was pas schaken' zag je hem denken als hij in hoog tempo hun zetten op het bord smeet, peuk in zijn mond, felle blik in zijn ogen, altijd wat druppels spuug in zijn korte zinnen. Een echte liefhebber, besef ik nu. Hij speelde nog wel interne en externe competitie, maar het wedstrijdschaak was niet zijn prioriteit, dat merkte je wel. Niet *meer* besef ik nu ook, want in zijn iets jongere jaren (en 1955 was in 1970 nog niet eens zo heel lang geleden – ook dát besef ik nu pas) was hij dus toch maar mooi een keer kampioen geweest.

55-56 Wil Willers

Nou ja zeg! Uitgerekend in het jaar dat ik geboren werd. Ik was het helemaal vergeten, maar inderdaad, we hadden het er wel eens over tijdens die vele zaterdagmiddagen dat we in zijn studeerkamer zaten te schaken: ook hij was oud-clubkampioen. Maar van iemand waarvan je zo vaak wint registreer je zulke gegevens niet echt, althans niet op die leeftijd. Je ziet enkel de krachtsverhoudingen zoals die *nu* zijn. Staten van dienst van vóór jouw tijd hebben geen betekenis voor je. Maar nu vind ik het prachtig dat hij erbij staat.

56-57 Hub van Spijk

Zo, dus één van de Van Spijken is ook een keer kampioen geweest. Hij zal nog jong geweest zijn. Ze waren toch een soort monument binnen de club, de gebroeders Van Spijk. En met hun drukkerij zo'n beetje de enigen die niet alleen bij de club, maar ook bij 'de grote schaakwereld' hoorden.

Schakend Nederland en allerlei boeken kwamen bij Drukkerij Van Spijk

vandaan. En ik heb heel wat partijen op hun notatievellen genoteerd.

57-58 Albert Kosman

58-59 Albert Kosman

Ja, ik herinner me de naam. Deed iets in verzekeringen, geloof ik. Ik heb hem zelfs nog wel eens ontmoet, als ik me niet vergis. Maar lid van de club was hij niet meer toen ik daar kwam. Te druk met zijn werk waarschijnlijk. Was ook al wat ouder.

60-61 Huub Borghouts

Aha! Het begin van het tijdperk Borghouts. En meteen zijn twee grote rivalen er achteraan:

61-62 Willy Schmitz

62-63 Cees Bense

Dat waren de drie sterkste spelers toen ik in 1969 lid werd. Dus ze hebben de hele jaren zestig gedomineerd. Met Borghouts als uitblinker.

63-64 Huub Borghouts

64-65 Huub Borghouts

65-66 Jac. Jansen

En Jacques Jansen er nog tussendoor! Hoe is het mogelijk? Dat was vijf jaar later toch echt ondenkbaar. Ook hij heeft me een belangrijk duwtje gegeven. Ook bij hem kwam ik wel thuis, niet om partijen te spelen, maar om zijn (Duitse) tijdschriften te bekijken (lezen zou een te groot woord zijn voor het nog slechts zeer weinige Duits wat ik toen kende). Ik associeer die bezoeken met de match Fischer-Taimanov en dan vooral met die beroemde derde partij. De beruchte stelling waar Taimanov 20.Dh3 had moeten spelen. Ik zie hem nog zo tegenover me zitten, de witte dame triomfantelijk van b3 naar h3 verplaatsend. Zijn aanstekelijk enthousiasme, de manier waarop hij me al heel jong als gelijke behandelde. Maar die drank, hè. Beroemde conversatie op de Venlose Schaakclub:

‘Werkt Jacques Jansen nog steeds op die overweg in Blerick?’

‘Ja... maar je kunt toch een andere nemen.’

(In die tijd had je nog door een mens bewaakte spoorweginnengangen.)

Ik heb nog een IBM-toernooiboek 1972 van hem in de kast staan met een opdracht. ‘Ter herinnering aan de goede prestaties in Schilde en de Glorney Cup in Londen. Ga zo voort’. Hij was de man van *Schaken met de Meester*, wat zowel een rubriek in het *Dagblad voor Noord-Limburg* was als een toernooi dat het nog jaren na zijn dood heeft volgehouden.

66-67 Huub Borghouts

67-68 Sjoerd Zondervan

Ja, die heb ik nog goed gekend. Afkomstig uit Friesland, meen ik, en kwam me later wel opzoeken tijdens toernooien. Hij zal maar kort in Venlo gewoond hebben. Sympathieke man.

68-69 Huub Borghouts

Een topjaar voor hem, want in de zomer van 1969 werd hij ook kampioen van Limburg. Maar in die simultaan op het Thomascollege, die hij kort daarna gaf, had hij het moeilijk. Dertig, veertig ambitieuze jonkies, dat was misschien te hoog gegrepen voor hem. Of hij had gewoon niet genoeg ervaring met het geven van simultaans en wist niet goed hoe hij het aan moest pakken.

69-70 Cees Bense

Zo, dus die werd kampioen in het eerste jaar dat ik meedeed. Dat wist ik niet meer. Maar wat een mythische figuren waren die topspelers toen voor me. Nog steeds doen hun namen een snaar ergens in mijn binnenste trillen: Borghouts, Bense, Willy Schmitz. Klinkende namen. Het zou een ballade kunnen zijn.

Er werd dat jaar in één grote groep gespeeld volgens een indelingssysteem waar ik niets van begreep. Het zal een soort Keizer-systeem geweest zijn. Ik bungelde in ieder geval het hele seizoen in de onderste regionen en had

geen idee hoe ik daar uit moest komen.

70-71 Willy Schmitz

Ah, Willy. Dat dacht ik wel, al wist ik het niet meer zeker. Dat jaar was de Wintercompetitie in groepen van zestien deelnemers. Ik zat in de tweede groep en in de loop van dat jaar groeide ik angstaanjagend hard. In de zomer van 1971 had ik niet alleen die groep gewonnen, maar werd ik zelfs kampioen van Limburg en was er geen land meer met me te bezeilen.

71-72 Paul van der Sterren

Maar dan toch...

72-73 Cees Bense

Ik ging van start met iets als 10 uit 10, maar toen ik op het eind verslapte en ook de onderlinge partij verloor haalde hij me zonder pardon in. Grappig om te zien dat hij Cees heette. Voor mij was hij *meneer* Bense. Een tikje deftig, vriendelijk, maar wat afstandelijk tegenover deze misschien wat griezelige puber. Wel was ik natuurlijk allang de beste toen en het volgende jaar kwam dat er ook weer uit.

73-74 Paul van der Sterren

Het laatste jaar dat ik meedeed. In de zomer van 1974 vertrok ik naar Amsterdam om te studeren. En om te schaken, al wilde ik dat toen – ook tegenover mezelf – nog niet volmondig toegeven.

74-75 Jan in 't Hout

Tsjonge. Is die ook nog kampioen geweest? Dat moet een absoluut hoogtepunt in zijn schaakcarrière geweest zijn. Leuk voor hem. Een stille, maar vriendelijke man.

75-76 Huub Borghouts

Daar is hij weer! Had blijkbaar nog voldoende kracht over na de periode Van der Sterren. En verderop zie ik dat hij in 1981-1982 nóg een keer won, al was dat toen gedeeld met Jos Rievers. Bravo, Huub!

76-77 Peter Schoeber

Vanaf hier neemt mijn oude vriend Peter Schoeber het over. Eerst vijf keer achter elkaar, dan met onderbrekingen tot en met 1989-1990 nog vier keer. Hij had de wind er goed onder.

Pas dan komen de jongens die ik niet meer 'live' heb meegemaakt, al heb ik ze natuurlijk later, in mijn laten we zeggen functie van beroemde grootmeester, wel leren kennen. De gebroeders Rudi en Henk van Gool domineren de jaren negentig, met enkele éénmalige onderbrekingen onder andere van mijn nu bijna collega-grootmeester Martijn Dambacher. Ik dacht dat die altijd alleen in Blerick gespeeld had.

En vanaf 2003-2004 is het Maarten Strijbos, die trouwens op een foto rechts onderaan de bladzij een beker in ontvangst neemt. Voor de achtste keer op rij kampioen, een record, en nog slechts één titel verwijderd van het absolute record (9) dat nog in handen is van Peter Schoeber.

Maar waarom durf ik dit eigenlijk allemaal op te schrijven in een verhaal dat helemaal niet exclusief voor de leden van de Venlose Schaakclub bedoeld is? Wie wil dit lezen?

Dat laatste weet ik natuurlijk niet en daar ga ik ook niet over, maar wat mij aan deze zaak zo frappeert is het besef dat een lijst van laten we zeggen kampioenen van Nederland, grootmeesters, of wat voor 'zeer belangrijke personen' dan ook, nooit eenzelfde aantrekkingskracht op me zou kunnen hebben als deze volkomen onpretentieuze opsomming van Venlose clubkampioenen. Terwijl dat toch zoveel 'belangrijker' lijstjes zouden zijn. Wat maakt de onverwachte confrontatie met dit rijtje clubkampioenen van die toch ook weer niet zo héél belangrijke Venlose Schaakclub zo indringend voor mij?

Het zal in de eerste plaats het werk aan mijn boek, *Zwart op Wit*, zijn geweest, waardoor allerlei jeugdsentiment is opgerakeld. Dat is waarschijnlijk niet te vermijden als je in oude dozen gaat snuffelen. De confrontatie met deze voorgoed verleden tijd roept vage, onvervulbare verlangens in me op. Ach, wat was het leven toen mooi. Gouden tijden, waar je in gouden letters over zou willen schrijven of in ieder geval in gouden beelden over mijmeren. Ik zou een boek kunnen schrijven waarin het zou lijken alsof er nooit iets belangrijkers is gebeurd in de hele geschiedenis van het schaakspel dan wat zich afspeelde in die Venlose schaakwereld tussen pakweg 1969 en 1972.

Maar dat zal ik niet doen en dat niet alleen wegens verregaande ongeloofwaardigheid, maar ook omdat ik een tweede oorzaak achter deze psychische problematiek vermoed. Hoe kleiner, hoe overzichtelijker en dus veiliger een wereldbeeld is. Wie het hogerop zoekt wordt daarvoor beloond met een onvermoede verbreding van zijn of haar blikveld, maar wordt gestraft met het wegvallen van de oude vertrouwde 'veilige basis'. Zolang alles goed gaat is dat laatste geen probleem, maar wie – zoals ik – ergens hoog in de bergen ophoudt met lopen en zelfs met bestaan (want welke schaker kan nog zeggen dat hij bestaat als hij met schaken gestopt is?) wordt allicht overvallen door niet voorziene oriëntatieproblemen. Waar ben ik? Wat ben ik? Ben ik er eigenlijk nog wel? Ben ik er eigenlijk wel ooit geweest? En zit een plotseling verlangen naar die oude vertrouwde 'veilige basis' in een klein hoekje.

Kortom, ik word hier op een uiterst verrassende manier weer eens geconfronteerd met de consequenties van mijn beslissing om te stoppen met schaken. Weliswaar nadat ik weer opnieuw begonnen ben, dus dat lijkt

vreemd, maar waarschijnlijk is juist deze comeback (die natuurlijk helemaal geen echte comeback is, maar meer iets als een half anoniem bezoekje aan je oude school) de katalysator die zulke reacties veroorzaakt. 'No one ever leaves the KGB' zegt de ene James Bond-schurk tegen de andere in de film *A view to a kill* en over de schaakwereld zou je hetzelfde kunnen zeggen. Een schaker houdt niet op een schaker te zijn simpelweg door met schaken te stoppen. Voor de een staat er op een dag een oud-collega voor zijn neus die hem van verraad beschuldigt. Voor de ander dwarrelt er op een dag een stukje papier op zijn bureau dat een luikje opent in zijn hoofd. Dan is de tweede optie toch de minst onprettige.

En uiteindelijk komt ook zo'n stukje papier niet onder zijn eigen kwetsbaarheid uit. Het heeft me gedwongen een verhaal te schrijven, maar daarmee is de magie ook uitgewerkt. De demonen zijn gevangen gezet in hetzelfde verhaal dat ze me hebben afgeperst. Ik ben weer de baas in huis (mijn vrouw even niet meegerekend), het lijstje wordt genadeloos versnipperd (geluid van scheurend papier) en de wereld gaat verder waar hij gebleven was.

Paul van der Sterren heeft recentelijk een nieuw boek uitgebracht:

***Zwart op Wit*. 496 blz.**

ISBN9789056913762. Uitgeverij New in Chess